

Beleidsplan 2023-2027

Stichting Museum de Speeltoren

Voorwoord

Het Waterlands museum de Speeltoren bestaat in zijn huidige vorm 10 jaar. Het museum ligt midden in de oude stadskern met al zijn historische huizen, gebouwen en horecavoorzieningen.

In de afgelopen 10 jaar is het museum uitgegroeid tot een kernlocatie waar het culturele erfgoed uit het verleden en heden van Waterland op een toegankelijke en eigentijdse wijze zichtbaar gemaakt wordt.

Dit beleidsplan beoogt inzicht te geven in ons beleid en onze ambities voor de jaren 2023-2027. Het is een dynamisch stuk dat ieder jaar in het bestuur tegen het licht wordt gehouden en zo nodig wordt aangepast.

Als cultureel rentmeester van onze tijd is het onze plicht de kennis over Waterland te verzamelen en door te geven aan huidige en toekomstige generaties. Wij trachten deze plicht op een zo toegankelijk en verrassende mogelijke wijze te vervullen.

Jan J.E.S. Colaris,
Voorzitter

Inleiding

“Een museum is een permanente instelling, niet gericht op het behalen van winst, die ten dienste staat van de samenleving. Een museum onderzoekt, verzamelt, conserveert, interpreteert en presenteert materieel en immaterieel erfgoed. Open voor het publiek, toegankelijk en inclusief, bevorderen musea diversiteit en duurzaamheid. Ze opereren en communiceren ethisch, professioneel en in samenwerking met gemeenschappen en bieden gevarieerde ervaringen voor educatie, plezier, reflectie en kennisuitwisseling.”

Deze definitie van een museum, zoals vastgesteld door de International Council of Museums (ICOM), past ons museum goed.

In het voorliggende stuk wordt in de eerste paragraaf ingegaan op onze missie en visie. Daarna gaan we in de tweede paragraaf wat dieper in op het bestuur en de organisatie van het museum. In de daaropvolgende paragraaf beschrijven we de verschillende doelgroepen die we willen bereiken waarna we in de vierde paragraaf stil staan bij de toegankelijkheid en inclusie van het museum. In paragraaf 5 gaan we in op de continuïteit van het museum. We beschrijven hier enkele risico's en gaan in op hoe we die risico's kunnen wegnemen dan wel beperken. In de laatste paragraaf schetsen we vervolgens onze doelstellingen voor de periode 2023- 2027 en hoe we die doelen denken te gaan bereiken. Ook zullen we hier een planning presenteren.

1. Onze missie en visie

Missie

Stichting Museum de Speeltoren – handels-/merknaam: Waterlandsmuseum de Speeltoren, heeft ten doel het in stand houden van een historisch museum te Monnickendam. De missie van het Waterlandsmuseum de Speeltoren is de rijke historie, die verscholen ligt achter de façades en wateren van Monnickendam, Broek in Waterland, Zuiderwoude, Ipendam, Katwoude en Uidam te presenteren aan de inwoners van Waterland en de toeristen. Het wil de geschiedenis deel laten uitmaken van het leven en het bewustzijn van haar huidige inwoners. Het museum wil tevens een plek zijn waar de hedendaagse cultuur en kunst van Waterland zich kan presenteren.

Het museum heeft ten doel het bevorderen van het onderzoek naar de geschiedenis van Monnickendam en de Gemeente Waterland en hun ruime omgeving. En ook het verzamelen, bewaren en bewerken van het materiaal dat daarvoor van belang wordt geacht. Het museum tracht dit te bereiken door het presenteren van het verzamelde materiaal en het informeren hierover voor doeleinden van studie, educatie en recreatie; door samenwerking met de

overheid, oudheidkundige verenigingen en andere musea o.a. binnen de Kring Zuiderzeecollectie; door het organiseren van tijdelijke tentoonstellingen in het museum, ook van andere dan historische aard, en door het meewerken aan tentoonstellingen van derden. De relatie met de gemeenschap van Waterland blijkt o.a. uit de vele vrijwilligers die het museum volledig runnen. Zij vormen een dwarsdoorsnede van de bevolking van Waterland. Ook de Raad van Toezicht en het Bestuur bestaat volledig uit vrijwilligers. E.e.a. geeft aan dat er een hechte band is tussen het museum en de gemeenschap van Waterland. Participatie is op deze wijze vanzelfsprekend.

Visie

Voortbordurend op deze missie willen wij een museum zijn dat midden in de maatschappij staat. We willen de oudere en jongere bewoners van de streek laten kennismaken met haar eigen geschiedenis en daarnaast ook de bezoekers van buiten onze regio en uit het buitenland laten zien hoe Waterland zich de afgelopen 2000 jaar op een fascinerende manier heeft ontwikkeld. Dit willen we op een inspirerende, vernieuwende en verbindende wijze realiseren.

Inspirerend door een gevarieerd beeld te geven van de cultuur, de natuur en het erfgoed in Waterland waarbij we o.a. ingaan op het ontstaan en de pracht van het Waterlandse landschap maar ook zijn kwetsbaarheid laten zien. We nemen daarbij de bezoekers mee op een 'zintuigelijke reis' door hen zodanig verhalen te vertellen, voorwerpen te presenteren en films te laten zien (het verhaal over de oude tramlijn, het kaasmaken, het ontstaan van Monnickendam, de rokerij, het toerisme in Broek, de werking van het carillon en het klokgieten) dat de geschiedenis tot leven wordt gewekt. Men ruikt de vis rokerijen en hoort het getimmer op de scheepswerven.

Voor de kinderen is een aparte Juniorzolder ingericht waar zij kunnen spelen in het spannende ontdekhuis, scherven van bodemvondsten aan elkaar plakken of zoeken naar de verrassende combinaties van het bijzondere memoryspel.

Vernieuwend door actief te experimenteren met nieuwe publieksbenaderingen en presentatievormen. Denk daarbij aan speelse (inter)actieve presentaties en stimulerende ensceneringen van onze exposities. In de Kunstzaal, met regelmatig wisselende exposities, ontmoet u hedendaagse kunst in al zijn verrassende vormen. Kunstenaars uit Waterland maar ook van daarbuiten, nemen u mee en tonen u hun werk. Een wereld die zij voor ons verbeelden.

Verbindend door als eigentijds museum te opereren dat oog heeft voor bijvoorbeeld de nieuwkomers in Waterland. Wisselend wordt de Kunstzaal oom gebruikt voor thematentoonstellingen over Monnickendam en haar omgeving, om daarmee ook het lokale publiek te trekken voor een hernieuwde kennismaking met haar eigen geschiedenis. Deze thematentoonstellingen maken het mede mogelijk om aan te sluiten bij de actualiteit door aandacht te schenken aan wat er hier en nu gaande is in Monnickendam en haar omgeving. De slag op de Zuiderzee van 450 jaar geleden is daar een sprekend voorbeeld van.

2. Structuur en organisatie

Het museum is geen zelfstandige vereniging maar valt als stichting in zijn geheel onder de overkoepelende organisatie van de Vereniging Oud Monnickendam (hierna VOM genoemd). Onder de VOM vallen onder meer onderstaande drie stichtingen:

1. Stichting Museum de Speeltoren (het Waterlandsmuseum de Speeltoren)
2. Stichting Vrienden van het Waterlandsmuseum de Speeltoren
3. Stichting Beheer Vereniging Oud Monnickendam – eigenaar van ons gebouw

Het Waterlandsmuseum de Speeltoren wordt volledig gerund door ruim 70 vrijwilligers en ook de eigen Raad van Toezicht en het Bestuur bestaat volledig uit vrijwilligers. Voor niet operationele kosten zoals nieuwe aankopen, verbouwingen en grote wijzigingen wordt een beroep gedaan op de Stichting Vrienden met haar donateurs en op externe sponsors. Deze stichting beschikt over haar eigen statuten en een van het museum onafhankelijk bestuur – de personele samenstelling ervan is opgenomen in bijlage 1. Tenminste éénmaal per jaar vindt overleg plaats tussen het Bestuur van het museum en het Bestuur van de Vrienden, onder meer met betrekking tot financiering van aankopen voor en projecten van het museum.

Het museum ontvangt voor haar normale bedrijfsvoering geen subsidies. Ze is zelfvoorzienend en genereert haar inkomsten uit de 6.000-10.000 bezoekers per jaar en de verkopen uit haar museumwinkel.

Zoals hierboven aangegeven kent het museum een Raad van Toezicht en een Bestuur. De Raad van Toezicht fungeert als werkgever van het Bestuur, het Bestuur als werkgever van de rest van de organisatie. Zowel de Raad als het Bestuur hanteren de Leidraad van de Governance Code Cultuur 2019 voor Kleine Organisaties en rapporteren als daarvan wordt afgeweken. Het bij toerbeurt vervangen van zittende leden is soms een probleem gezien het beperkte aantal vrijwilligers dat daarvoor beschikbaar is. Het museum heeft als not-for-profit organisatie de ANBI-status en houdt zich aan de daarmee samenhangende publicatieplicht.

Uitgangspunten voor beide zijn ook de Ethische Code voor Musea 2020 en de Museumnorm 2020. Het Bestuur waarborgt dat de vrijwilligers tijdens hun museale en persoonlijke activiteiten volledig vertrouwd zijn met deze Ethische Code en met andere toepasselijke gedragscodes en wetten door jaarlijks tijdens de winterscholing deze codes onder de aandacht van de vrijwilligers te brengen.

Raad van Toezicht

Conform artikel 9 van de statuten van onze stichting wijst de VOM drie tot vijf leden aan die zitting nemen in de Raad. Deze leden zijn onafhankelijk, hebben geen eigenbelang bij wat de stichting doet en beschikken allen over bestuurlijke vaardigheden. De personele samenstelling van de Raad is weergegeven in bijlage 1 van dit beleidsplan. Voor de taken en verantwoordelijkheden van de Raad verwijzen we naar bovengenoemd artikel van de statuten. Volgens artikel 10 van de statuten komen de Raad en het Bestuur van de stichting

tenminste eenmaal per jaar bijeen in een gezamenlijke vergadering. De leden van de Raad ontvangen de agenda en notulen van de bestuursvergaderingen. Conform de Governance Code Cultuur treden de leden van de Raad elke 4 jaar volgens rooster af, kunnen dan herkozen worden en treden na 2 aansluitende perioden minimaal 4 jaar terug uit de Raad.

Het Bestuur

In de artikelen 4 tot en met 8 van de statuten zijn de samenstelling en werkwijze van het Bestuur vastgelegd. Het Bestuur bestaat bij voorkeur uit een oneven aantal leden. Zie bijlage 1 voor de personele samenstelling. Bestuursleden worden na bindende voordracht benoemd door de Raad van Toezicht, terwijl het Bestuur zelf uit haar midden een voorzitter, secretaris en penningmeester benoemt. Bestuursleden worden benoemd voor een periode van 4 jaar en zijn bij aftreden onmiddellijk te herbenoemen. De secretaris beheert een rooster van aftreden. Zie voor de zittingstermijnen, de functieverdeling en een korte profielschets het Rooster van aftreden 2022 op de website. Het Bestuur vergadert maandelijks, maar in ieder geval tenminste 4 maal per kalenderjaar.

Overige medewerkers

Zoals hierboven aangegeven wordt het museum volledig gerund door vrijwilligers. Zowel Raad van Toezicht, Bestuur als overige vrijwilligers zijn allen onbezoldigd. Het Bestuur legt in het Vrijwilligersbeleidsplan het beleid rond de circa 70 vrijwilligers vast. Tevens bestaat er een Werkgroep Vrijwilligers, waarvan de personele samenstelling en taken in bijlage 1 van dit plan is vastgelegd. De leden van deze werkgroep fungeren tevens als vertrouwenspersonen voor alle vrijwilligers.

Naast deze werkgroep bestaan er nog andere werkgroepen. In bijlage 1 is het organigram werkgroepen opgenomen waarin de personele samenstelling van alle operationele werkgroepen is weergegeven. Eén van de bestuursleden fungeert altijd als contactpersoon tussen werkgroep en Bestuur. De werkgroepen functioneren binnen het door het Bestuur vastgestelde beleid zo zelfstandig mogelijk m.b.t. de door hen uit te voeren taken en binnen het budget zoals in de jaarlijkse begroting vastgelegd. Elk kalenderjaar dienen zij tijdig een onderbouwde aanvraag voor het budget van het komende jaar in bij de penningmeester zodat deze in de totaal-begroting opgenomen kan worden. Tevens verzorgen ze voor het opmaken van de jaarrekening een financieel overzicht over het afgelopen kalenderjaar.

3. Doelgroepen

Het Bestuur is ervan overtuigd dat wanneer dit cultureel erfgoed ook in de toekomst behouden wil blijven er steeds weer een nieuwe generatie moet opstaan om dit ter hand te nemen. Daarom wordt er veel waarde gehecht aan het bereiken van *de (school)jeugd*. Bij hen kan de basis gelegd worden van het besef dat we leven in een tijd waarbij verleden, heden en toekomst onlosmakelijk met elkaar zijn verbonden. “Wie het verleden niet kent, begrijpt de

toekomst niet.” Daarom is er in samenwerking met o.m. scholen een speciaal programma voor erfgoededucatie ontwikkeld en nog in ontwikkeling waarin veel aandacht zal zijn voor een (zeer) jong en divers publiek. Kinderen kunnen spelenderwijs wat opsteken over vroeger en zich uitleven in de Juniorzaal.

Een tweede belangrijke doelgroep voor het museum is uiteraard *de volwassen bezoeker*. Zowel lokale, landelijke als internationale bezoekers worden verleid ons museum te bezoeken. Het oudste, nog bespeelbare carillon van de wereld en de speeldoosmechanieken zijn daarbij voor volwassenen (en natuurlijk ook voor kinderen) extra aantrekkelijk, de overige zalen trekken een gemiddeld publiek waarbij de wisselende hedendaagse kunst per expositie verschillende doelgroepen aanspreekt. De thematentoonstellingen geven de bezoekers de gelegenheid om zich te verdiepen in de historie van Waterland. Zo is de landschapsexpositie doelgroep verbredend naar eco- en recreatief toerisme en buitenlanders.

4. Toegankelijkheid en inclusie

Het museum beschikt over toiletruimten op de begane grond, een lift en nooduitgangen/noodtrap aan de achterzijde. Het is goed toegankelijk voor minder-validen. De actuele openingstijden staan vermeld op de website van het museum en op een bord bij de ingang.

Het museum werkt niet met betaald personeel, maar uitsluitend met vrijwilligers. Bij het werven van vrijwilligers handelt het Bestuur volgens de Code Diversiteit & Inclusie en maakt het dus geen onderscheid op welk gebied dan ook. Iedereen is welkom om vrijwilliger te worden, het enige wat telt is affiniteit met de doelstelling en de werkzaamheden van het museum. Daarnaast drukken we onze vrijwilligers op het hart iedereen respectvol te bejegenen en begrijpelijke taal te gebruiken in de interactie met de bezoeker.

De museale presentaties laten wij zo goed mogelijk aansluiten bij de inwoners van onze gemeente en regio. De komst van een fors aantal vluchtelingen, o.m. Oekraïners, zal de komende jaren een aandachtspunt zijn voor het bestuur om ons specifieke erfgoed ook aan hen te presenteren en hen, indien mogelijk, ook als vrijwilliger in te zetten.

Vanaf 2024 zijn wij voornemens jaarlijks de zelfscan Diversiteit en Inclusie te doen en daar, indien nodig, consequenties aan te verbinden teneinde (nog meer) te voldoen aan de Code Diversiteit & Inclusie.

5. Continuïteit

Het bestuur draagt met actief algemeen en financieel beleid zorg voor de continuïteit van ons museum. Daartoe ziet zij toe op de aanwezigheid van voldoende financiële reserves op de balans en een zoveel als mogelijk sluitende jaarbegroting. E.e.a. conform de algemeen aanvaarde principes van fatsoenlijk bestuur en de Code Governance.

Ten behoeve van het behoud van de collectie in zalen en depots met museale inhoud heeft het Bestuur een Risico-inventarisatie gemaakt en vervolgens een CHV-plan en een Calamiteiten- en Veiligheidsplan opgesteld. Voor inhoudelijke informatie over financiële continuïteitsrisico's, het jaarlijks opstellen van een begroting en het bewaken van de uitgaven en inkomsten het gehele jaar door en het jaarlijks opstellen van een jaarrekening verwijzen wij naar de Jaarbegroting en de Jaarrekeningen die op onze website staan. Een toelichting op de risico's op het gebied van de inzet van de vrijwilligers, de kennisborging en -overdracht, is een onderdeel van het Vrijwilligersbeleidsplan. De verschillende documenten die wij onderschrijven en waar wij ons beleid op gebaseerd hebben zijn voor alle vrijwilligers te raadplegen op de website van het museum. Bovendien worden in de winterperiode informatieve bijeenkomsten en trainingen voor de vrijwilligers georganiseerd zodat zij goed op de hoogte zijn van de inhoud en het belang van deze documenten. Door middel van deze informatieve bijeenkomsten willen wij ervoor zorgen dat alle medewerkers doordrongen zijn van het belang van onder meer de Ethische Code voor Musea en dat zij daar daadwerkelijk naar handelen.

6. Doelstellingen 2023-2027

- Het verloop onder alle groepen vrijwillige medewerkers tijdig aanvullen door een actieve wervingscampagne in het vroege voorjaar – initiatief: Bestuurslid PR en communicatie – vroege voorjaar 2024
- Het aantal bezoekers weer terugbrengen op het niveau van voor corona en zo mogelijk laten toenemen tot 10.000 o.m. door actief publicaties en PR-activiteiten uit te voeren op website en social media en gebruik te maken van gedrukte media, alsmede door bijvoorbeeld meer lezingen te organiseren zo mogelijk samen met VOM en de Stichting Vrienden en het organiseren van een brainstorm over werving bezoekers – initiatief Bestuurslid PR en Communicatie – najaar 2023/voorjaar 2024
- Het verzorgen van ontwerp, financiering en uitvoering van vernieuwing van de Water- en Landzaal in analogie met/navolging van de Carillonzaal in 2021 – initiatief Werkgroep Water- en Landzaal en penningmeester – vóór winter 2023-2024
- Het opnieuw vormgeven na verbouwingen van Carillon- en Water en Landzaal van documenten voor jeugd, jongeren en educatie – herschrijven en vernieuwen puzzeltocht en klassengerichte doe- en kijkboekjes, in aansluiting op het Educatieplan – initiatief Werkgroep Juniorzaal – tijdens verbouwing W+L-zaal.
- Het indien nodig aanpassen/herschrijven van het Collectieplan en het Beleidsplan 2023-2027, mede gelet op de herijking van ons museum door

Museumregister Nederland, e.e.a. conform de Museumnorm 2020 – initiatief Bestuur en Raad van Toezicht – voor 1 november 2023

- Het samenstellen van een Werkgroep Digitale Vastlegging Collectie, die samen met de Werkgroep Collectieregistratie gaat zorgen voor een betere fotografische ontsluiting van de collectie in Axiell Cloudservice – initiatief Bestuur – 2024
- Het aanschaffen van een extra licentie voor Axiell Cloudservice en het beschikbaar maken hiervan, zodat de collectie beter te raadplegen is door derden en medewerkers en te koppelen is aan de beeldbank van de Kring Zuiderzeecollectie – de kosten van deze licentie zullen jaarlijks gedragen worden door de eigenaar van de collectie, de Vereniging Oud Monnickendam – uitvoering in voorjaar 2024.

7. Slotwoord

Ons museum is als volledige vrijwilligersorganisatie afhankelijk van persoonlijke en actieve inzet van allen en het zo goed mogelijk benutten van ieders mogelijkheden, onder meer ook in de diverse werkgroepen; ons bestuur heeft daar oog voor en zet zich in voor het motiveren en enthousiasmeren van alle medewerkers om zo te zorgen voor een hoogwaardig museum met de gewenste continuïteit.

Bijlagen:

- Bijlage 1: Organigram werkgroepen
- Bijlage 2: Statuten Stichting Museum de Speeltoren de dato 21 februari 2001 –
werknaam: Waterlandsmuseum de Speeltoren
- Bijlage 3: Rooster van aftreden bestuur
- Bijlage 4: Calamiteitenplan